

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-методичної та навчальної
роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
« _____ » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЖИВОПИС

для здобувачів вищої освіти зі спеціальність 022 «Дизайн»
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 022.01.01 «Графічний дизайн»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Проголошено № <u>2271/23</u>	
<u>Жильцов</u> (підпис)	(прізвище, ініціал)
« _____ »	20 <u>23</u> р.

Розробник:

Руденченко А.А., професор, завідувач кафедри декоративного мистецтва і реставрації Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Руденченко А.А., професор, завідувач кафедри декоративного мистецтва і реставрації Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 9 від «18» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва Ольга ШКОЛЬНА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 022.01.01 «Графічний дизайн»

« ___ » _____ 2023 р.

Гарант освітньо-професійної програми 022.01.01 «Графічний дизайн» Олег КАРДАШ

Робочу програму перевірено

« ___ » _____ 2023 р.

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ___ » ___ 20__ р., протокол № ___

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ___ » ___ 20__ р., протокол № ___

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ___ » ___ 20__ р., протокол № ___

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ___ » ___ 20__ р., протокол № ___

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формою навчання			
	денна		заочна	
Вид дисципліни	обов'язкова			
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська			
Загальний обсяг кредитів / годин	6 / 180		6 / 180	
Курс	2		2	
Семестр	3	4	3	4
Кількість змістовних модулів з розподілом:	2	2	2	2
Обсяг кредитів	2	2	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60	60	60
Аудиторні	28	28	8	8
Модульний контроль	4	4	0	0
Семестровий контроль	15	15	0	0
Самостійна робота	13	13	52	52
Форма семестрового контролю	залік	іспит	залік	іспит

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – професійна підготовка фахівця з високим рівнем художньої майстерності, обумовленої знанням технік, матеріалів, технології живопису і здатного до самостійного творчого вирішення завдань. Знання з живопису закріплюються в процесі виконання практичних робіт.

У результаті вивчення дисципліни здобувач має знати:

- загальну образотворчу грамотність;
- володіння живописними техніками, засобами, інструментами, ступінь використання прийомів моделювання форми кольором;
- основні засади класичного мистецтва;
- методи та прийоми поетапного виконання живописного етюду, цілісного сприйняття природи;
- основні елементи композиції та правила її побудови;
- теоретичні засади повітряної перспективи та способи зображення об'єктів у просторі;
- закономірності розташування світлотіні та її значення в пластичному моделюванні форми предметів та детальній характеристиці природи засобами живопису;
- засоби та способи передачі різнофактурних матеріалів;
- прийоми користування різноманітними живописними матеріалами, особливості їх технічних та образних характеристик.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі повинні уміти:

- дотримуватися повної послідовності у виконанні живописного зображення: “від загального до окремого” і навпаки та проводити порівняльний аналіз та узагальнення у зображенні природи;
- створювати досконалу композицію;
- виявляти за допомогою світлотіні явища повітряної перспективи та живописно моделювати форму предметів;

- реалізувати творчий задум у конкретній художньо-образній формі;
- передавати живописними засобами особливості поверхні різнофактурних матеріалів;
- використовувати різноманітні живописні матеріали в залежності від поставлених завдань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми 022.01.01 «Графічний дизайн» формуються загальні та фахові компетентності:

- ЗК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 7. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- СК 3. Здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну.
- СК 5. Здатність застосовувати знання історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності.
- СК 6. Здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).
- СК 8. Здатність здійснювати колористичне вирішення майбутнього дизайн-об'єкта.
- СК 9. Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису (за спеціалізаціями).

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання:

- РН 1. Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.
- РН 6. Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні.
- РН 7. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень.
- РН 11. Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.
- РН 12. Дотримуватися стандартів проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну у професійній діяльності.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	МКР	
Змістовий модуль I. Живописна техніка лесування. Передання матеріальності та фактури предметів							
Тема 1. Натюрморт з різними за фактурою предметами (гіпс, скло, драперія, метал тощо).	8			8			
Тема 2. Інтерпретація академічного завдання в стилі «кубізм».	12			6			6
Модульний контроль	2					2	
Разом	22			14		2	6
Змістовий модуль II. Перевтілення академічного живописного зображення в умовно спрощену форму з елементами орнаменту.							
Тема 3. Натюрморт з гіпсовим орнаментом на тлі не складних драперій	10			10			
Тема 4. Декоративна стилізація академічного натюрморту з використанням елементів орнаменту (як приклад творчість Альфонса Мухи, Густава Клімта або Віктора Зарецького).	11			4			7
Модульний контроль	2					2	
Разом	23			14		2	7
Підготовка та проходження контрольних заходів	15						
Усього в 3 семестрі	60			28		4	13
Змістовий модуль III. Академічне живописне зображення тематичного натюрморту з гіпсовим зліпком бюсту Сапфо. Методи застосування порівняльного аналізу близьких за тоном та кольором предметів. Вирішення проблеми білого кольору через застосування усіх кольорів спектру. Трансформація реалістичного зображення в техніці «колаж»							
Тема 5. Тематичний натюрморт з гіпсовим зліпком бюсту Сапфо в холодній колористичній гамі.	8			8			
Тема 6. Художня умовно-декоративна трансформація академічного натюрморту в техніці «колаж».	13			6			7
Модульний контроль	2					2	
Разом	23			14		2	7
Змістовий модуль IV. Живописний тематичний натюрморт з атрибутами епохи або професії. Інтерпретація тематичного натюрморту з використанням прийомів традиційного українського декоративного розпису (самчеківський розпис)							
Тема 7. Тематичний натюрморт з атрибутами епохи або професії.	8			8			
Тема 8. Інтерпретація тематичного натюрморту в стилістиці традиційного українського декоративного розпису (самчеківський розпис)	12			6			6

<i>Модульний контроль</i>	2				2	
<i>Разом</i>	22		14		2	6
<i>Підготовка та проходження контрольних Заходів</i>	15					
<i>Усього в 4 семестрі</i>	60		28		4	13

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Живописна техніка лесування. Передання матеріальності та фактури предметів

Тема 1. Натюрморт з різними за фактурою предметами (гіпс, скло, драперія, метал тощо).

Практична робота 1. Виконання натюрморту. (Ф-А3, акварель або гуаш)

Тема 2. Інтерпретація академічного завдання в стилі «кубізм».

Практична робота 2. Виконання інтерпретації.

Самостійна робота 1. Ескізи (лінійні, тонові, в кольорі) інтерпретації академічного завдання в стилі «кубізм».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Перевтілення академічного живописного зображення в умовно спрощену форму з елементами орнаменту

Тема 3. Натюрморт з гіпсовим орнаментом на тлі не складних драпіровок.

Практична робота 3. Виконання живописної роботи в академічному варіанті. (Ф-А2, акварель)

Тема 4. Декоративна стилізація академічного натюрморту з використанням елементів орнаменту (як приклад творчість Альфонса Мухи, Густава Клімта або Віктора Зарецького).

Практична робота 4. Виконання живописної роботи в стилізованому варіанті. (Ф-А3, акварель)

Самостійна робота 2. Пошукові ескізи стилізації академічного натюрморту з використанням елементів орнаменту.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Академічне живописне зображення тематичного натюрморту з гіпсовим зліпком бюсту Сапфо. Методи застосування порівняльного аналізу близьких за тоном та кольором предметів. Вирішення проблеми білого кольору через застосування усіх кольорів спектру. Трансформація реалістичного зображення в техніці «колаж»

Тема 5. Тематичний натюрморт з гіпсовим зліпком бюсту Сапфо в холодній колористичній гамі.

Практична робота 5. Виконання живописного завдання (Ф-А2, акварель)

Тема 6. Художня умовно-декоративна трансформація академічного натюрморту в техніці колажу.

Практична робота 6. Виконання трансформованого зображення в техніці «колаж» з паперу. (Ф-А3, папір).

Самостійна робота 3. Пошукові ескізи трансформації академічного натюрморту в техніці колажу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. Живописний тематичний натюрморту з атрибутами епохи або професії. Інтерпретація тематичного натюрморту з використанням прийомів традиційного українського декоративного розпису (самчеківський розпис)

Тема 7. Тематичний натюрморт з атрибутами епохи або професії.

Практична робота 7. Виконання живописного портрету. (Ф-А2, акрил або гуаш).

Тема 8. Інтерпретація тематичного портрета в стилістиці традиційного українського розпису.

Практична робота 8. Виконання стилізованого натюрморту. (Ф-А3, акрил або гуаш).

Самостійна робота 4. Пошукові ескізи.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Вид діяльності здобувача	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	Не передбачено навчальним планом							
Відвідування семінарських занять	1	Не передбачено навчальним планом							
Відвідування практичних занять	1	7	7	7	7	7	7	7	7
Робота на семінарському занятті	10	Не передбачено навчальним планом							
Робота на практичному занятті	10	2	20	2	20	2	20	2	20
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	Не передбачено навчальним планом							
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом		57		57		57		57	
Максимальна кількість балів:		114				114			
Розрахунок коефіцієнта:		114 : 100 = 1,14				114 : 60 = 1,9			
Екзамен:		-				40			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль та теми курсу	Кільк. годин	Бали
3 семестр		
Тема 2. Ескізи (лінійні, тонові, в кольорі) інтерпретації академічного завдання в стилі «кубізм».	6	5
Тема 4. Пошукові ескізи стилізації академічного натюрморту з використанням елементів орнаменту.	7	5
Разом:	13	10
4 семестр		
Тема 6. Пошукові ескізи трансформації академічного натюрморту в техніці самківського розпису.	7	5
Тема 8. Знайомство з традиційним українським розписом, збір матеріалу. Пошукові ескізи.	6	5
Разом:	13	10

Критерії оцінювання рівня виконання завдань для самостійної роботи:

1. Оригінальність композиції – 1 б.;
2. Пластичне вирішення, рух – 1 б.;
3. Колірне вирішення – 1 б.;
4. Якість виконання – 1 б.;
5. Виявлення творчого підходу – 1 б.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль здійснюється у вигляді виконання здобувачами творчої роботи на задану тему. Робота, що не відповідає темі не розглядається.

Критерії оцінювання модульного контролю

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів
1	Відповідність завданню (розмір, матеріал)	5
2	Композиційне рішення	5
3	Передача пропорцій, конструктивна побудова	5
4	Передача об'єму, колірне та тонове рішення	5
5	Завершеність роботи	5

Критерії оцінювання	Кількість балів
Здобувач демонструє повні та глибокі знання з навчального матеріалу. Робота відповідає завданню (розмір, матеріал), гармонійно закомпонована, має творчу складову, виконана в повному обсязі, має охайний та завершений вигляд. Можливі незначні похибки в композиції та охайності виконання	21-25
Здобувач демонструє достатні знання з навчального матеріалу. Робота відповідає завданню (розмір, матеріал), достатньо гармонійно закомпонована, має творчу складову, виконана майже в повному обсязі, має достатньо охайний вид, наближена до завершення.	17-20
Робота майже відповідає завданню. Достатній рівень виконання композиції, проте є суттєві недоліки в творчому задумі, завдання виконано не в повному обсязі, має недостатньо охайний та завершений	13-16

вигляд.	
Робота частково відповідає завданню, невдалий вибір матеріалів, значні помилки в композиції та задумі, завдання не виконано в повному обсязі, виглядає неохайно.	9-12
Низький рівень виконання роботи. Невизначність композиції, відсутність цілісності задуму, виконана не в повному обсязі, неохайне виконання.	5-8
Робота не відповідає завданню, має значні композиційні помилки, в роботі відсутній творчий задум, робота неохайна, не завершена.	1-4

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

У 3 семестрі з дисципліни «Живопис» навчальним планом передбачено підсумковий модульний контроль (залік), який виставляється, як сума балів за всі форми роботи протягом півріччя.

У 4 семестрі семестровий контроль з дисципліни «Живопис» проводиться у вигляді виконання практичного завдання на задану тему. Тематика, вимоги та критерії оцінювання семестрового контролю визначаються і затверджуються окремою програмою екзамену.

Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
Здобувач демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, виконує етюд, що відповідає поставленому завданню; робота повинна бути гармонійно закомпонована, колірне і тональне вирішення фону повинно підкреслювати виразність головних об'єктів. Робота має бути виконана з дотриманням усіх техніко-технологічних правил виконання акварельної роботи. Здобувач має досконало володіти розумінням основ композиції та конструктивної побудови, демонструвати схожість з натурою, охайне та якісне завершення. <u>Техніко-технологічні типові помилки</u> Помилки відсутні	36-40
Здобувач демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні помилки, виконує етюд, що відповідає поставленому завданню, але робота має недостатньо довершену побудову постаті, здобувач припускається несуттєвих техніко-технологічних неточностей, але в цілому робота виконана охайно і на досить якісному рівні. У роботі практично відсутні помилки, але відсутня схожість з натурою. <u>Техніко-технологічні типові помилки</u> 1. робота має недостатньо довершену конструктивну побудову; 2. відсутня схожість з натурою	31-35
Здобувач демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає помилки, виконує етюд, що не повністю відповідає поставленому завданню, робота має невірну конструктивну побудову, здобувач допускає певні техніко-технологічні неточності, має дрібні несуттєві недоліки у побудові просторового оточення. У цілому робота виглядає охайно і досить якісно. <u>Техніко-технологічні типові помилки</u> 1. невірна конструктивна побудова; 2. відсутня схожість з натурою; 3. перспективні помилки у просторовому оточенні.	26-30

<p>Здобувач володіє більшою частиною навчального матеріалу, має достатній рівень розвитку умінь та навичок, але не завжди може вдало застосувати їх для відображення своєї ідеї, виконує етюд з формальними чи кольорово-колеристичними похибками, допускає певні техніко-технологічні помилки, етюд виглядає недосить охайно. У роботі можуть бути наявні помилки, відсутня схожість з натурою, що сприяє невідповідному враженню від роботи.</p> <p><u>Техніко-технологічні типові помилки</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. невірна конструктивна побудова; 2. відсутня схожість з натурою; 3. перспективні помилки у просторовому оточенні; 4. формальне кольорове рішення. 	21-25
<p>Здобувач володіє меншою частиною навчального матеріалу, має низький рівень розвитку умінь та навичок, що перешкоджає відобразити своєю ідеєю належним чином, виконує етюд постаті натурника з суттєвими формальними чи кольорово-колеристичними похибками, допускає техніко-технологічні помилки, що відображаються на якості і зовнішньому вигляді роботи.</p> <p><u>Техніко-технологічні типові помилки</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. невірна конструктивна побудова; 2. відсутня схожість з натурою; 3. перспективні помилки у просторовому оточенні; 4. формальне кольорове рішення; 5. бракує охайності в роботі. 	16-20
<p>Здобувач володіє незначною частиною навчального матеріалу, має низький рівень розвитку умінь та навичок, що не дозволяє виконати завдання, виконує з грубими формальними чи конструктивними чи кольорово-колеристичними похибками, що принципово спотворюють форму, робота не завершена, або ж фактично відсутня і створює погане враження.</p> <p><u>Техніко-технологічні типові помилки</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. відсутня композиція; 2. невірна конструктивна побудова; 3. перспективні помилки у просторовому оточенні; 4. формальне кольорове рішення; 5. бракує охайності в роботі. 	0-15

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

Семестровий контроль навчальної діяльності здобувача з дисципліни «Живопис» проводиться у вигляді обов'язкового перегляду творчих практичних аудиторних та самостійних робіт, виконаних здобувачем у процесі навчальної діяльності протягом семестру.

При проведенні іспиту здобувачем виконується практичне завдання на задану тему.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
А	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах

		обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ЖИВОПИС»

3 семестр			4 семестр		
	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4
бали	57 б.	57 б.	бали	57 б.	57 б.
Практичні заняття	Тема 1. Натюрморт з різними за фактурою предметами (гіпс, скло, драперія, метал тощо). 8 год. (10 б. за виконане завдання + 4 б. за відвідування)	Тема 3. Натюрморт з гіпсовим орнаментом на тлі не складних драперій 10 год. (10 б. за виконане завдання + 5 б. за відвідування)	Практичні заняття	Тема 5. Тематичний натюрморт з гіпсовим зліпком бюсту Сапфо в холодній колористичній гамі. 8 год. (10 б. за виконане завдання + 4 б. за відвідування)	Тема 7. Тематичний натюрморт з атрибутами епохи або професії 8 год. (10 б. за виконане завдання + 4 б. за відвідування)
	Тема 2. Інтерпретація академічного завдання в стилі «кубізм» 6 год. (10 б. за виконане завдання + 3 б. за відвідування)	Тема 4. Декоративна стилізація академічного натюрморту з використанням елементів орнаменту (як приклад творчість Альфонса Мухи, Густава Клімта або Віктора Зарецького). 4 год. (10 б. за виконане завдання + 2 б. за відвідування)		Тема 6. Художня умовно-декоративна трансформація академічного натюрморту в техніці «колаж». 6 год. (10 б. за виконане завдання + 3 б. за відвідування)	Тема 8. Інтерпретація тематичного натюрморту в стилістиці традиційного українського декоративного розпису (самчеківський розпис) 6 год. (10 б. за виконане завдання + 3 б. за відвідування)
54	27 б.	27 б.	54	27 б.	27 б.
Самостійна робота	Тема 2. Інтерпретація академічного завдання в стилі «кубізм»	Тема 4. Декоративна стилізація академічного натюрморту з використанням елементів орнаменту (як приклад творчість Альфонса Мухи, Густава Клімта або Віктора Зарецького).	Самостійна робота	Тема 6. Художня умовно-декоративна трансформація академічного натюрморту в техніці «колаж»	Тема 8. Інтерпретація тематичного натюрморту в стилістиці традиційного українського декоративного розпису (самчеківський розпис).
10	5 б.	5 б.	10	5 б.	5 б.
50	МКР 1 - 25 б.	МКР 2 - 25 б.	50	МКР 3 - 25 б.	МКР 4 - 25 б.
Разом – 114 б. : 100 = 1,14 (коефіцієнт визначення успішності – 1,14)			Разом – 114 б. : 60 = 1,9 (коефіцієнт визначення успішності – 1,9)		
–			Іспит – 40 балів		

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДжЕРА

Основні:

1. Декоративно-ужиткове та образотворче мистецтво. Історія, теорія, практика: Збірник наукових праць. Випуск 4. Львів, 2003. 145 с.
2. Костенко Т.В. Основи композиції та тривимірного формоутворення. Харків, 2003. 255с.
3. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти: Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. К.: Вища шк., 2002. 190 с.: іл. <http://elib.kubg.edu.ua/3620/>
4. Кардашов В.М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва: Навчальний посібник для здобувачів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий Дім «Слово», 2007. 296 с. <http://elib.kubg.edu.ua/3620/>
5. Михайленко В.Є., Яковлев М.І. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення): Навч. посіб. Для студ. Вищих навч. закладів. К.: Каравела, 2004. 304 с.
6. Попов М. Т. Альбом: рисунок, живопис. К.: ТОВ «Європа Прінт», 2008. 147 с.
7. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань : розвиток візуал. мистецтва України ХХ – ХХІ століття; Акад. мистецтв України, Ін-т пробл. сучас. мистецтва. Київ : ВХ [студіо], 2008. 188 с. <http://elib.kubg.edu.ua/5259/>
8. Сергеев В. Д. Альбом: рисунок, живопис. К.: «Артишок», 2012. 122 с.
9. Шпак В.О. Основи живопису. Акварель. Навчальний посібник. Київ, 2013. 205 с.

Додаткові:

1. Афанасьєв Ю. Л. Мистецька освіта: питання ефективності та художньо-естетичного розвитку. Проблеми підготовки сучасного вчителя, 2014. 10 (3). с. 7-14. ISSN 2307-4914
2. Орлов В.Ф., Фурса О.О., Баші О.В. Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін: навч.-метод. посіб. Київ: Видавництво ВП «Едельвейс», 2012. 310 с. <http://elib.kubg.edu.ua/4582/>
3. Татарнікова А.А. Технології арт-менеджменту та їх роль у модернізації професійної підготовки кадрів для сфери культури й мистецтва. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2015. (6(50)). с. 381-388. <http://elib.kubg.edu.ua/4947/>
4. Клековкін О. Ю. Мистецтво: Методологія дослідження: Методичний посібник / Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України. К.: Фенікс, 2017. 144 с.
5. Криволапов М. О. Про мистецтво та художню критику України ХХ століття: Вибрані статті різних років. Кн. І: Формування та розвиток національної мистецької школи і мистецтвознавчої науки в Україні ХХ століття / ПСМ АМУ. К.: Видавничий дім А+С, 2006. 268 с.: іл.